

Barn- och utbildningsförvaltningen
skolstruktur@habo.se
www.håbo.se/skolstruktur

Medborgardialog rörande omorganisation av grundskolan

Ordförande för barn -och utbildningsnämnden Carl-Johan Torstensson hälsar välkommen tillsammans med vice ordförande Helene Cranser och förvaltningschef för barn och utbildningsförvaltningen Christer Carlsson.

Inledning av Carl-Johan Torstensson

I februari 2023 fattade barn- och utbildningsnämnden beslut om att uppdra till förvaltningen att utreda förutsättningar och ekonomiska konsekvenser av ny organisation och struktur för den kommunala grundskolan där högstadiet koncentreras till färre skolor, minst 4 paralleller åk 7-9 per skola.

Den nya organisationen ska vara på plats innan mandatperioden är slut 2026.

Bakgrund till barn- och utbildningsnämndens beslut

- Ombyggnationerna i samband med Skola 2000 innebär att många skolor har för små klassrum i förhållande till storleken på dagens klasser.
- Det finns behov av att säkerställa lärmiljön på skolorna. Vissa skolor saknar specialsalar för vissa ämnen vilket innebär att eleverna idag måste gå mellan två skolor för att få undervisning i alla ämnen.
- Arbetsmiljö behöver säkerställas för lärarna. Att ha skolor med två-parallelligt högstadium innebär att vissa ämneslärare på högstadiet inte kan erbjudas heltidstjänster i de ämnen som de är behöriga att undervisa i. För att kunna ha heltidstjänster behöver lärarna istället arbeta på flera olika skolor eller undervisa i ämnen där de saknar behörighet.
- De trånga klassrummen bidrar till en försämrad arbetsmiljö och lärmiljö för både lärare och elever.
- Ekonomi – grundskolorna kostar idag 43 miljoner kronor mer än budgeterat

Orsaken till ekonomiunderskottet har flera orsaker. År 2020 och 2021 var ekonomin i balans, delvis på grund av ett statsbidrag avsett att kompensera för merkostnader i samband med pandemin. Under 2022 hade förvaltningen ett underskott som sedan ökat under 2023.

Utvecklingen mot ett ökat underskott måste stoppas, därav fattade nämnden beslut om utredning av grundskolans struktur.

I samband med beslutet har nämnden kommunicerat till förvaltningen att: ”Det sista man rör är pedagogiken i klassrummet”.

Presentation av Christer Carlsson, förvaltningschef

Nuläget i grundskolans måluppfyllnad

Endast 68 % av lärarna på de kommunala grundskolorna i Håbo har lärarlegitimation i minst ett ämne. Denna andel är lägre än rikssnittet som är 71,8%.

Av elever som går i årskurs 3 är det bara 57 % som klarar alla delar av nationella proven i matematik. Denna andel är lägre än rikssnittet som är 66 %.

Av elever som går i årskurs 3 är det bara 64 % som klarar alla delar av nationella proven i svenska eller svenska som andra språk. Denna andel är lägre än rikssnittet som är 70%.

Rättelse: Av elever i årskurs 6 på kommunala skolor i Håbo kommun är det bara 67,5 % som har betyg i alla ämnen (E-A). Denna andel är lägre än rikssnittet som är 70,1.

Vid dialogmötet visades felaktigt en tabell som visar hemkommunens elever vilket även omfattar fristående skolor.

Andelen elever i årskurs 9 som har betyg i alla ämnen (E-A) ligger i nivå med rikssnittet. Håbo har 69,5 % och rikssnittet är 71,1 %.

Vid en jämförelse av målgruppfyllnaden mellan kommunala grundskolor i kommunen finns det stora skillnader. Skillnad är 39% mellan den skola med högsta måluppfyllelse och den skola med lägst måluppfyllelse bland elever på högstadiet.

Den skola med högst måluppfyllelse är Futurum på 86% och Gröna Dalen har lägst med 47%. Futurumskolan är även Håbos största skola som redan idag har 4-parallellt högstadium.

Befolkningsprognoser för hur många elever vi kommer ha i Håbo kommande år har nyligen uppdaterats på grund av världsläget. Håbo kommun beräknar nu en begränsad ökning av antalet elever i grundskolan under åren 2023-2026.

Beskrivning av arbetsprocessen

1. Uppdrag från barn -och utbildningsnämnden
2. Dialog på förvaltning och rektorsgruppen inom grundskolan
3. Lokalöversyn av samtliga skolenheter i samarbete med samhällsbyggsförvaltningen
4. Dialogmöten med medarbetarna på arbetsplatsträffar
5. Medborgardialog 1 den 8 november 2023
6. Underlag för samverkan om ny skolstruktur
7. Barnkonsekvensanalys
8. Risk- och konsekvensbedömning för personal
9. Medborgardialog 2
10. Samverkan med fackliga parter utifrån lagen om medbestämmande
11. Beslutsunderlag läggs fram till barn- och utbildningsnämnden nämnd och kommunfullmäktige

Under hösten 2023 har en dialog med medarbetarna varit fokus på arbetsplatsträffar på grundskolorna. Att lyssna in medarbetarna är en viktig del i processen.

Medborgare är också viktiga samtalsparter i processen. Inga beslutsunderlag är klara, nu är vi i en dialogprocess där alla tankar och idéer berikar och tillför i den fortsatta processen.

Fackliga parter är också viktiga samarbetsparter. Veckovisa dialogmöten kommer att ske under processen.

När medborgardialog 2 sker finns underlag för beslut att förmedla. Vid det tillfället kommer det även finnas genomförda barnkonsekvensanalyser och risk- och konsekvensbedömningar för personalen.

Fråga från publiken: Vi vet att ni har föreslagit ett högstadium. Det innebär att barnen ska bussas och cykla runt i Håbo. Vi vill ha det lite mer konkret. Vad är kopplingen egentligen?

Svar: Idag kommer vi inte att säga hur vi tänker att det ska vara för vi är inte där ännu. Det som står i sociala medier är sociala medier.

Slutsatser

Lokalöversynen visar att det finns brister i lokaler på samtliga skolor till exempel avsaknad av specifika undervisningssalar som t.ex. idrottshall, hemkunskapssal och klassrum. Många klassrum är för små. Underhållet av skollokaler är bristande och mycket undervisning bedrivs för närvarande i tillfälliga paviljonger.

1. Gröna Dalenskolan har goda lokalförutsättningar för att bli en skola med 3 paralleller i årskurs F-6 för mellan 420 – 525 elever beroende på klasstorlek.
2. Västerängsskolan har goda lokalförutsättningar för att bli en skola med 3 paralleller i årskurs F-6 för mellan 420 – 525 elever beroende på klasstorlek.
3. Futurumskolan F-6 är redan idag en fullgod 3 parallellig F-6 skola med plats för mellan 420 – 525 elever beroende på klasstorlek.
4. Futurumskolan 7-9 kan utökas från 4 till 5 parallelliga klasser på högstadiet.
5. Gransätterskolan hus C kan bli ett 3 parallelligt högstadiet. Om det ska bli ett 4-5 parallelligt högstadium behövs krävs utbyggnad.
6. Behov av antal F-6 paralleller på Gransätterskolan oklart och är beroende av utveckling av kommunens fristående grundskolor.
7. Elevunderlagets Skokloster räcker för en 2-parallellig grundskola. Den fristående grundskolan Raoul Wallenberg har öppnat igen efter att tidigare ha stängt ner verksamheten. Det påverkar läget.
8. Vibyskolan är idag i paviljonger. Det finns ett politiskt beslut om att bygga en ny skola. Byggstart är ej beslutat.

Ovanstående slutsatser har presenterats på arbetsplatsmöten i verksamheterna. Det finns ännu inget beslut om hur den slutgiltiga skolstrukturen ska se ut.

Fortsatta frågor att jobba med

- Regler för placering vid skolenheter
- Jämna elevflöden genom hela grundskolan
- De kommungemensamma undervisningsgrupperna Aspen och språkklass
- Anpassad grundskola
- Lokalanpassningar för att säkerställa hela undervisningsuppdraget

- Övergång för elever med särskilda behov
- Övergång för personal
- Etc
-

I medborgardialog 2 kommer ett förslag till beslut att presenteras.

En funktionsbrevlåda finns där man kan skicka förslag och idéer gällande omorganisationen. Från och med 9 nov finns möjlighet att maila funktionsbrevlådan skolstruktur@habo.se

Du som mailar kommer bara få ett automatiskt svar. Alla mail kommer att sammanställas och användas som underlag i den fortsatta utredningen. Synpunkter lämnas via formulär till kontaktcenter@habo.se. Klagomål lämnas via e-tjänst; Klagomål mot utbildning gällande barnomsorg och skola.

Frågor från publiken

Vad är kopplingen mellan problembild och lösning?

- Det som händer i klassrummet ska vi freda. Vi har tittat på var kostnader uppstår. Vi har tittat på administrationen och genomfört förändringar. Vi har tittat på hur vi skapar effektiva arbetsprocessen.
- När man går med elever till andra platser för att det inte finns anpassade lokaler tar det arbetstid för lärarna som kan användas på andra sätt.
- Vissa skolor blir överfyllda samtidigt som andra skolor har tomma platser. Det kan vi komma till rätta med.
- Vi ser på möjligheter att reducera kostnader utan att elever möter färre lärare i klassrummen

Underskottet – hur såg det ut innan pandemin?

- Avvikelsen i personalkostnader startade redan 2016
- Tillfälliga pengar av olika slag har hjälpt till att få ihop det på sista raden.
- De strukturella överkostnader som finns har funnits och eskalerat från 2016 och framåt.

Vissa saker måste alltså utredas vidare? Vad händer om vi gör allt det här som ni har kommit fram till i slutsatserna, har vi en budget i balans då?

- Det handlar om flera pusselbitar att få ihop, t ex digitala system, skapa effektiva processer. Många pusselbitar bidrar tillsammans med att lösa situationen. Någon form av omstrukturering behövs tillsammans med andra pusselbitar.
- Vi har till exempel redan sett över administrationen och antal chefer.

Hur har Håbo gjort jämfört med andra kommuner?

- Jämför med andra jämförbara kommuner inför 2024, ser vi att fritids är underfinansierat.
- Vi kan ligga på en finansieringsgrad på en nivå som i jämförbara kommuner.

Vilka idéer och förslag vill ni ha in?

- Allt som kommer in utgör bidrag i det fortsatta arbetet. Det hjälper oss att komma vidare och förhoppningsvis kan vi ta fram ett beslutsunderlag som alla eller i alla fall de flesta kan stå bakom.

Varför ligger budget så lågt?

- Avvikelsen är 8% underskott av barn- och utbildningsförvaltningens totala budget
- Den totala budgeten för 2023 är ca 640 mkr
- Om vi tittar på statistik med jämförbara kommuner är skolan inte underbudgeterad
- Av någon anledning har pengarna inte hamnat i klassrummen där våra barn finns.

Var finns pengarna då?

- Kostnader för lokaler och brister kopplat till lokaler har belastat barn-och utbildningsförvaltningen kraftigt. Vi ser över dessa saker också. Vi har haft stora kostnader för till exempel vattenskador på Gransäterskolan, ombyggnationen av Futurum med mera.
- 2023 fick vi också en statlig pensionsreform som ökade kostnader för kommunen som arbetsgivare med flera procent. Det är ett exempel på utifrån kommande faktorer som också påverkar våra förutsättningar.

Varför förstod man inte tidigare att budget inte går ihop? Pandemipengarna var ju bara tillfälliga.

- Carl-Johan Torstensson svarar: De underskott vi hade tidigare var inte så stort som nu. De sista två åren har det eskalerat, därför gavs uppdraget till förvaltningen. Vi såg att strukturen i grundskolan behöver ses över.

Hur kan man riva och sen bygga en ny skola och tro att det gör att man sparar pengar?

- Vibyskolan är en skola som är utdömd och vi har blivit utflyttade i paviljonger. Det är en annan fråga som inte är direkt kopplad till den process vi är i nu.

Hur har du tänkt lösa de merkostnader som uppstår i samband med omstruktureringen? Det uppstår alltid merkostnader genom att t ex personal slutar

- Vi skapar tjänster som är inom lärarnas legitimation genom att ha större högstadieskolor. Det gör oss till en mer attraktiv arbetsgivare
- Erfarenhetsmässigt kan vi räkna med att det blir stökigt i början. Vi är medvetna om det.

Ska det bli ändring redan 2024? Jag har hört att det är så. Mitt barn går i åk 8 och det är inte bra om man måste byta skola och lärare till nian.

- Viktigt att vi är varsamma och kloka när vi jobbar vidare och fattar beslut.
- Beroende på hur vi väljer att göra det här får det olika påverkan. Ett alternativ är att göra förändringen vid stadieövergångar.
- Det är inte läge att rodda om i grupper och klasser i ett stadium. Då handlar det om att flytta hela stadiet.

Är det inte rimligt att öka budget när staten kommer med en pensionsreform som ökar kostnader?

- Det är en politisk diskussion vi är inne på nu.
- Det är många kommuner som är i utmaningar nu, både äldreomsorg, skola m.m. Kanske kommer kommuner att behöva diskutera skattehöjningar.

Vad händer med klasser och lärare vid flytt?

- Man kan flytta hela klasser och lärare intakt
- Tanken är inte att splittra klasser och röra om i det här läget.

Västerängsskolan är en specialskola som har elever som kommer från andra skolor. Vet de eleverna om det här? (Den kommungemensamma särskilda undervisningsgruppen)

- Det är något vi fortsätter jobba med, inga planer är klara där
- Dialog pågår

Risk och konsekvensanalyser är en lång process.

- Det är en viktig del du är inne på och vi har ett antal stora och viktiga frågor att hantera innan vi går till politiken med ett förslag. Det är en dialog vi för med politiken och de stöttar och bidrar i arbetet.
- I budget finns ett extra tillskott för barn- och utbildningsförvaltningen att hantera övergången. Tillskottet är ett uttryck från politiken att stötta oss att genomföra förändringen.

Vad innebär tillskottet?

- Vi kommer inte kunna vara i mål med underskottet 2024

Vi vill se skolornas inspel också. Vi vill veta vad som har sagt på skolorna. Ni tar inte hänsyn till de mjuka värdena i presentationen. Vi vill att ni presenterar det för oss.

- Ett jättebra inspel, ett exempel på att vi vill ta tillvara på alla inspel är att vi upprättar en funktionsbrevlåda.
- Vi kommer att fortsätta dialog med fackliga och medarbetarna och fånga upp de mjuka värdena och de får komma till tals och att vi tar med det som aspekter i det här arbetet.

Varför pratar inte politiken mer? Du pratar bra som tjänsteman, men politiken borde kliva fram mer. Vad har vi lagt pengarna på när budget inte håller? Det handlar om hela kommunen, inte bara den här förvaltningen.

- Carl-Johan: som politiker ska jag försöka svara på frågan. Alla pengar är utlagda på nämnderna och de finns där.
- Vi har budgeterat rätt då vi budgeterar i nivå med jämförbara kommuner.
- Budgetarbetet går till så att nämnderna beskriver vad man vill och behöver göra det kommande året. Underlaget går till ekonomiavdelningen. Ett underlag tas fram till fullmäktige där prioriteringar och fördelning beslutas.

Har ni ett sparbeting nästa år?

- Ja, 9 miljoner kronor.

- Jytte Rudiger, samhällsbyggnadschef, varit tillförordnad förvaltningschef på Barn- och utbildningsnämnden beskriver läget då hon var chef på barn och utbildningsförvaltningen. Även då identifierades att pengar lades på "fel" saker i flera sammanhang.

Jag har en fråga angående risk- och konsekvensanalys. Vad blir det här för konsekvens för våra barn i framtiden? Vad händer om 10, 20 eller 30 år? Flera barn går in i kriminalitet. Varje dag händer det i Sverige. Hur gör ni för att förebygga på sikt?

- Allt det här handlar om att säkra att våra resurser handlar om våra barn och de behov de har. Vi har till exempel en satsning som pågår i kommunen där vi har ett starkt samarbete med socialtjänsten där vi jobbar mycket nu för att stärka upp insatser tidigt i ett sammanhang där ett sådant stöd behövs. Skola och Socialtjänst har inte alltid varit synkade och jobbat ihop, men nu gör vi det i allt högre grad. Vi satsar också på skolsociala team, något som vår regering har tydliggjort att de vill att vi ska arbeta med och det har vi anammat i vår kommun.
- Om det kostar mer i övergången tror jag att våra politiker väljer att möjliggöra det.

Jag vill veta vad lärarna tycker också.

- Ja, det vill vi också. Det är därför vi besöker arbetsplatserna.
- Vi får till oss oro och vi möts också av förståelse. Man vill ha bra förutsättningar att driva verksamhet. Det är ett pågående arbete tillsammans med rektorerna.
- Ett exempel är att en lärargrupp har hört av sig och framför att de vill vara med och göra förändringen bra.

Inför det här mötet försökte jag begära ut handlingar för att komma förberedd, men jag fick inget. Det jag undrar över är tidsplanen. Det pratas om 2024. Hur ska allt i processen hinnas med? Önskemål är att tidsplanen läggs ut på webben. Barnkonsekvensanalysen är inte utlagd. Är den inte gjord?

- Utifrån där vi befinner oss idag och vi har processen framför oss med ytterligare en medborgardialog och andra delar i processen ser det svårt ut att ha en stor förändring i hamn hösten 2024.
- Bilden som visar de olika stegen i processen kommer att tidsättas och presenteras.
- Barnkonsekvensanalysen är inte gjord ännu. Arbetet med den pågår. Rektorerna är involverade i arbetet.
- Risk och konsekvensanalys för personalen kommer också att ske, den är inte gjord ännu.

Vi är oroliga för att få information för sent för att kunna påverka. Vi behöver få tidsplanen.

- Inga beslut är fattade
- Vi lägger ut information löpande på projektsidan
- Ni ska inte behöva begära ut handlingarna, ni ska kunna ta del av dem enkelt på webben

Vibyskolan nämns inte ens i presentationen. Vad händer där? Vart är barnets bästa?

- Det finns ett politiskt beslut att bygga en Vibyskola. Idag är skolan paviljongerna och den undervisning som sker i lokaler på Futurum Vibyskolan.
- Vi har ingen grund för att dra slutsatser som rör Vibyskolan.
- Lokalfrågan på Viby måste lösas. Vi kan inte ha paviljonger hur länge som helst.

Övergång för elever med särskilda behov. Hur blir det med dem? Vad menas med övergång för de barnen (Aspen)?

- Det är självklart viktigt att verksamheten för ditt barn fungerar. I dagsläget finns ingen lösning klar kring det. De här barnen är barn med särskilda behov där vi måste ha en särskilt varsam process. Det är också en fråga vi behöver ha dialog med politiken om.

Vibyskolan – nu går ett rykte om att den ska stängas ner. Vart kommer barnen att flyttas och när? Hur mycket tar ni i beaktande när det gäller säker skolväg?

- Det är en av de frågor det ständigt pågår en diskussion om, inte minst ur ett samhällsbyggnadsperspektiv. Ska en skola inte finnas kvar längre är det också något vi behöver hantera.
- Nu är ju beslutet att en Vibyskola ska byggas, men om det ändras behöver vi jobba utifrån det.
- Vi har inte någon expansion framför oss de närmaste åren, men det kommer att ske längre fram och då kommer vi behöva bygga nya förskolor och skolor. De planerna sträcker sig fram till 2035.

God lärandemiljö för barnen – har ni tittat på konkret antal barn per klass och möjlighet till undervisning i mindre sammanhang?

- Det är också något vi tittar på. Det finns mycket kunskap om hur vi bygger skolor i dag där vi kan skapa en god lärandemiljö
- Vi tittar på hur vi kan skapa bästa möjliga pedagogiska miljö i de lokaler vi har. Vi tittar på det tillsammans med samhällsbyggnad

Hur kan en rektor få anställa en femte rektor när det är anställningsstopp för lärare? Jag tänker på Futurum där det finns 5 rektorer.

- Ordförande för lärarnas riksförbund svarar att det finns 4 rektorer på Futurum. Replik från medborgare: Vi fick information från förvaltningen att det är 5.
- Det är 2 rektorer och 2 biträdande rektorer på ca 1000 elever, inte fem.

Det finns ett dokument där det står att det kan bli allvarliga konsekvenser för barnen. Det är ett dokument från ett möte i september 2023. Där var ni med allihop och kunde konstatera att det kan bli allvarliga konsekvenser.

- Det är inte tydligt vilket dokument som avses. PwC-rapporten?

Vad ska jag säga till mitt barn som frågar och är orolig och inte vill byta skola?

- Det finns inga beslut ännu, men det man kan säga till sitt barn är att när det finns ett beslut får barnen veta.
- I barnkonsekvensanalysen som ska göras får barnen lämna sina synpunkter och även vårdnadshavaren kommer involveras. Referensgrupper kommer att utses när analysen görs.
- Ni ska få veta i tid och det kommer att finnas tid att förbereda barnen.

Ni har väl en tidsplan? Det måste ju finnas en deadline? Mängder av förändringar krävs. Allt det har en tidsgräns.

- Alla frågor behöver hanteras och säkerställas på ett bra sätt.

- Konsekvenserna av förhastade beslut när det gäller barn och unga måste vi ta hänsyn till och det gör att det är svårt att sätta en skarp deadline.
- Ordförande lärarnas riksförbund: Vi kommer att kräva att riskbedömning och konsekvensanalys sker på varje enhet (varje skola)

När har förvaltningen krav på sig att leverera?

- Uppdraget är att genomföra utredningen och leverera till politiken
- I första ledet hade vi ambitionen att leverera ett underlag innan jul, nu handlar det om februari/mars i nämnden och därefter vidare till fullmäktige.
- Det finns inget hårt datum, men ambitionen att göra det här snabbt med en god kvalitet
- Jytte: Samhällsbyggnad har i uppdrag att analysera lokalerna utifrån skolans behov. Idag är det inte alls klart. Hela skolmiljön, även skolgårdarna, behöver anpassas för årskurserna som ska gå på skolan. Det kan inte hinnas med till hösten 2024, inte i vår takt i alla fall.

Vi har många barn i behov av särskilt stöd i våra klasser. Vi måste ta hänsyn till dem också, inte bara de särskilda undervisningsgrupperna.

- Vi ser över stödet som behöver ges på alla skolor. Målet är att barn i så hög grad som möjligt ska vara i sina ordinarie klasser och att möjlighet ska finnas att få undervisning i mindre sammanhang.

Finns det inga konkreta siffror?

- Vi jobbar hela tiden med att maximera möjligheterna att pengarna hamnar i klassrummen. Målbilden är att det ska leda till en förbättring i skolmiljön samtidigt som kostnaderna minskar med 20 miljoner kronor.

På Gröna Dalen är det tvälärarsystem i lågstadiet. Kommer det budgeteras bort?

- Det är inget beslut som tas i nämnd

Ta med i utredning att den ska visa den bästa utväxlingen och den minsta påverkan på eleverna. Uppdraget var ju att se över högstadierna. Sen vill jag också fråga om Vibyskolan. Vad betyder det som står i delårsrapporten om att pausa byggt?

- Det stämmer, beslutet är pausat
- Syftet är att kunna följa tillväxten framåt och så snart det är möjligt tillsammans med politiken bedöma hur det behöver bli framåt
- Vi har en problematik gällande bygglov och det behöver vi titta på
- Frågan behöver tas i en särskild ordning och i behöver bättre underlag för att bedöma tidsfrågan.

Mötet avslutas med inbjudan att skicka förslag och idéer till skolstruktur@habo.se

Ytterligare ett dialogmöte kommer att hållas den 14 november kl.18-20 för de som inte hade möjlighet att delta den 8 november.